

СОЦІАЛЬНИЙ СУПРОВІД СІМЕЙ ТА ДІТЕЙ, ЩО ПЕРЕБУВАЮТЬ У
СКЛАДНИХ ЖИТТЄВИХ ОБСТАВИНАХ, ЯК СКЛАДОВА СОЦІАЛЬНОЇ
ФУНКЦІЇ ДЕРЖАВИ

Державно-управлінські студії № 6, 2019

УДК 351.84

А. В. Дакал,

доктор наук з державного управління, доцент кафедри публічного управління та адміністрування Міжрегіональної академії управління персоналом, м. Київ

М. М. Обіход,

*Кандидат наук з державного управління,
завідувач сектором з реалізації реформи системи інституційного догляду та виховання дітей служби у справах дітей Львівської обласної державної адміністрації*

О. О. Радченко,

кандидат наук з державного управління, доцент кафедри публічного управління та адміністрування Міжрегіональної академії управління персоналом

СОЦІАЛЬНИЙ СУПРОВІД СІМЕЙ ТА ДІТЕЙ, ЩО ПЕРЕБУВАЮТЬ У
СКЛАДНИХ ЖИТТЄВИХ ОБСТАВИНАХ, ЯК СКЛАДОВА
СОЦІАЛЬНОЇ ФУНКЦІЇ ДЕРЖАВИ

A. Dakal,

*D.Sc. of Public Administration,
Associate Professor of the Department of Public Government and Administration
Interregional Academy of Personnel Management*

M. Obikhod,

*Candidate of Sciences in Public Administration,
Head of the Sector for the Implementation of the Reform of the System of Institutional
Care and Upbringing of Children of the Service for Children of the Lviv Regional
State Administration*

O. Radchenko,

*PhD in Public Administration, Associate Professor of the Department of Public
Government and Administration Interregional Academy of Personnel Management,*

SOCIAL SUPPORT OF FAMILIES AND CHILDREN IN DIFFICULT LIFE
CIRCUMSTANCES AS A COMPONENT OF THE SOCIAL FUNCTION OF
THE STATE

Анотація. Розглянуто теоретико-методологічні засади сутності соціальної функції держави в контексті реформування існуючих соціальних послуг для дітей та сімей із дітьми, які перебувають у складних життєвих обставинах, що на сьогодні привертає значну увагу в наукових колах та структурах публічного управління усіх рівнів, які працюють із сім'ями та дітьми. Зазначено, що для формування та надання більш ефективних соціальних послуг уразливим категоріям населення України, необхідно забезпечити: реформування системи публічного управління у сфері соціального захисту населення України в рамках процесу децентралізації влади та реформи місцевого самоврядування, яке полягає у необхідності проведення структурно-функціональних змін щодо розподілу (перерозподілу) повноважень між органами місцевого самоврядування та органами виконавчої влади.

Ключові слова: соціальна функція держави, соціальна політика, складні життєві обставини, сім'я, діти, соціальні послуги; публічне управління.

Problem setting. Currently, the development of the state, as an independent and social, is taking place in a global economic crisis, such a state is primarily associated with the spread of the COVID-19 epidemic, forcing the executive in these new conditions to seek optimal mechanisms for financing social programs and finding ways to optimize social expenditures, introducing modern approaches to the provision of social services, thus implementing one of the social functions of the state as an important factor in social protection. But the lack of a clear and understandable program of social reform, implementation of social policy, clear approaches, mechanisms and tools for its implementation, leads to a certain polarization of society, especially those segments of the population who are recipients of social services. Given the current state of reforms in the functioning of the system of social services, the question arises about the scientific and theoretical justification for the transformation of public administration of the system of social services, which in turn becomes particularly important and relevant.

Recent research and publications analysis. The range of socio-economic problems, theoretical aspects and practical issues of development and implementation of social policy in Ukraine are revealed in the works of such researchers S. Kudlaenko, V. Golubya, O. Ivanova, L. Ilchuk, O. Paliya, O. Petroe, T. Semigina, P. Sytnyk, V. Skuratovsky, V. Troshchynsky, L. Chetverikova, K. Dubych and others. The welfare state and its functions are the subject of research in the works of O. Sidorchuk, V. Goshovska, L. Ilchuk, L. Chetverikov, and social work P. Beresford, L. Dominelli, S. Croft, I. Myhovych, M. Panasyk, V. Furnaces, etc. Also important were the scientific provisions, conclusions and proposals of N. Kabachenko, T. Kichi, E. Libanova, O. Savchenko in scientific publications which cover the above topics, as well as constructive ideas for improving the system of social services. Practical and scientifically applied aspects of the social protection system, the sphere of social security of the population are considered in the scientific works of such Ukrainian scientists as I. Aristov, O. Afenkin, N. Bolotin, M. Kravchenko, K. Mishchenko and others. Ideas for the use of the social order as a

public administration tool for the formation, provision and financing of social services were put forward by modern researchers, in particular S. Gorbunova-Ruban, N. Gilbert, K. Corderi, A. Krupnik and others.

Highlighting previously unsettled parts of the general problem. However, it should be noted that the current state of theoretical and methodological development of the provisions and essence of the social function of the state in the context of social support of families and children in difficult life circumstances in Ukraine is insufficient, because today this industry is in the process of reform. The processed sources of the conducted research concerned mostly certain aspects and mechanisms of functioning of public administration and the social security system, partly work with children and families, and therefore there is a need for a comprehensive study of the above issues. Some suggestions on the above issues are presented in this article.

Paper main body. In the current reform of the decentralization of public administration, social protection, paradigm shift in the social function of the state, special attention is DLC paid to the organization of social work with families, children and youth who are in the . Social work is carried out through a network of social services and social institutions, the main task of which is the implementation of state social policy, promoting the proper functioning of the social environment and maintaining social stability in society by optimizing human life. This social institution unites public institutions, public and private organizations that make up a holistic system of social protection, educational institutions that train specialists in this field, research institutions.

The social function of the state belongs to its internal functions. The object of the social function of the state is man, his life and health. The social function of the state of Ukraine is prescribed in Article 1 of its Constitution of Ukraine, according to which Ukraine is a sovereign, independent, democratic, social, legal state. The essence of the social function of the state is summarized in Article 3 of the Basic Law. According to this article, a person, his life and health, honor and dignity, inviolability and security are recognized in Ukraine as the highest social value; human rights and freedoms and their guarantees determine the content and direction of the state; the establishment and protection of human rights and freedoms is the main duty of the state. As we can see, the content of the social function has a wide range of directions.

Social policy is a social phenomenon that combines various multifactorial components: constitutional and legal, institutional, administrative, regulatory and self-regulatory, global, national, state, supranational, public, humanistic, value, communicative and others. This determines the multifaceted nature of the principles of social policy as a social phenomenon.

In a broad sense, social policy is a system of purposeful activity of state bodies, formed in society at a certain stage of its development and carried out on the basis of certain principles and principles in order to ensure the optimal functioning and development of social relations.

It is in this aspect that social policy is a system of managerial, social relations embodied in social programs and social practice to meet social needs, balance the social interests of man, social groups, achieve social goals, solve social problems, the formation of social values.

Social policy should be based on knowledge of the laws of social development, in particular social relations, to identify deep trends in all spheres of public life, which determine the process of self-realization of one's own social potential, social security and targeted influence of regulatory actors. Social policy is aimed at strengthening and consolidating the most progressive moments, trends in the processes and phenomena of material and spiritual spheres of society, which contribute to the enrichment of its social development, social life, the formation of values. Social policy is manifested in the management, regulation of social processes. Social management and regulation is the main mechanism of social policy.

In general, the role of social work in both the formation and impact on improving the social life of the population is determined by two aspects:

- first, modern technologies of social work, in accordance with the trends of formation of the active nature of social policy of the state, aimed at preventive measures - prevention of social threats and risks;

- secondly, professional social work is designed to help solve social problems of an individual, family or social group, using social support, prevention, rehabilitation, etc. and is most effectively carried out by social services.

Thus, the analysis of theoretical and methodological features of the essence of the social function of the state in the context of social support of families and children in DLC, is to create the necessary conditions for the state to ensure a decent life regardless of social status, proper legal mechanism of social protection. in accordance with international standards and state regulation of social support for families (persons) who are in DLC. These features indicate the urgent need to integrate the efforts of researchers in various fields of science, psychologists, educators, managers, social workers, public figures in the active search for new ideas, public administration decisions by public authorities and local governments in the context of understanding modern views on the nature, directions, ways, means, methods and techniques of providing organization and provision of social services to the most vulnerable categories of the population on the basis of scientifically sound principles of public management of social protection of Ukraine in general and social support of families and children (persons) DLC in particular. The conceptual and categorical apparatus of the specified sphere is analyzed research, in particular: the definition of branch terms is formulated: "family (person) who is in difficult life circumstances" are citizens of Ukraine who are not able to solve social, psychological, economic, communicative, family and other problems on their own and need outside assistance of specialists in the provision of social services to overcome or minimize the negative impact of such circumstances; "State regulation of social support for families (persons) in difficult life circumstances" is a system of reasonable measures and adoption of specific management decisions by public authorities and local governments in order to implement state social policy in Ukraine aimed at organizing and implementing social support of families (persons) who are in difficult life circumstances and can not overcome or minimize the negative impact of these circumstances. Regarding the implementation and provision of more effective social services to vulnerable categories of the population of Ukraine, it is necessary to ensure: reform of the management system in the field of social

protection of the population of Ukraine within the process of decentralization and local self-government reform. between local governments and executive authorities.

Conclusions of the research and prospects for further studies. *Theoretical and methodological principles of the essence of the social function of the state in the context of reforming existing social services for children and families with children in difficult life circumstances, which currently attracts considerable attention in academia and public administration structures at all levels working with families. pits and children. It is noted that in order to form and provide more effective social services to vulnerable groups of Ukraine, it is necessary to ensure: reform of the public administration system in the field of social protection of Ukraine within the process of decentralization and local government reform, which is necessary for structural and functional changes (redistribution) of powers between local governments and executive authorities.*

Key words: *social function of the state, social policy, difficult life circumstances, family, children, social services; public administration.*

Постановка проблеми. Нині розвиток держави, як незалежної та соціальної, відбувається в умовах світової економічної кризи, такий стан в першу чергу пов'язаний з розповсюдженням епідемії COVID-19, що примушує органи виконавчої влади в цих нових умовах шукати оптимальні механізми фінансування соціальних програм та пошуку шляхів оптимізації соціальних видатків, впроваджуючи сучасні підходи надання соціальних послуг імплементуючи таким чином одну із соціальних функцій держави, як важливого фактору соціального захисту населення. Але відсутність чіткої та зрозумілої програми реформування соціальної сфери, реалізації соціальної політики, зрозумілих підходів, механізмів та інструментів її виконання, призводить до певної поляризації суспільства, особливо тих верств населення які є отримувачами соціальних послуг. Зважаючи на сьогоднішній стан реформ у функціонуванні системи надання соціальних послуг, постає питання щодо науково-теоретичного обґрунтування трансформації державного управління системою надання соціальних послуг, що в свою чергу набуває особливого значення та актуальності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Спектр соціальних-економічних проблем, теоретичні аспекти і практичні питання розроблення й реалізації соціальної політики в Україні розкрито в роботах таких дослідників С. Кудлаєнко, В. Голубя, О. Іванової, Л. Ільчук, О. Палія, О. Петроє, Т. Семигіної, П. Ситника, В. Скуратівського, В. Трощинського, Л. Четверікової, К. Дубич та ін. Соціальна держава та її функції є предметом дослідження в працях О. Сидорчука, В. Гошовської, Л. Ільчука, Л. Четверікова, а соціальна робота П. Бересфорд, Л. Домінеллі, С. Крофт, І. Мигович, М. Панасик, В. Пічі та ін. Також важливе значення мали наукові положення, висновки та пропозиції Н. Кабаченко, Т. Кічі, Е. Лібанової, О. Савченко у наукових публікаціях яких висвітлюється вказана вище тематика, а також конструктивні ідеї щодо вдосконалення системи надання соціальних послуг. Практичні і науково-прикладні аспекти системи соціального захисту, сфери соціального

забезпечення населення розглянуто в наукових працях таких українських учених, як І. Арістова, О. Афенкіна, Н. Болотіна, М. Кравченко, К. Міщенко та ін. Ідеї щодо використання соціального замовлення як державно-управлінського інструменту для формування, надання та фінансування соціальних послуг висували сучасні дослідники, зокрема С. Горбунова-Рубан, Н. Гілберт, К. Кордері, А. Крупник та ін.

Виокремлення невирішених раніше частин загальної проблеми. Однак слід констатувати, що сучасний стан теоретико-методологічної розробки положень та сутності соціальної функції держави в контексті соціального супроводу сімей і дітей, які перебувають у складних життєвих обставинах в Україні є недостатнім, адже на сьогодні ця галузь перебуває у процесі реформування. Опрацьовані джерела проведених наукових досліджень стосувалися здебільшого окремих аспектів та механізмів функціонування публічного управління та системи соціального забезпечення населення, частково роботи з дітьми та сім'ями, а тому є потреба у комплексному дослідженні вищенаведеної проблематики. Певні пропозиції з вищенаведеної проблематики подані в цій статті.

Виклад основного матеріалу. В умовах сьогодення проведення реформи децентралізації системи державного управління, соціального захисту населення, зміни парадигми у питаннях соціальної функції держави, особливої уваги набуває питання організації соціальної роботи з сім'ями, дітьми та молоддю, які перебувають у СЖО. Соціальна робота проводиться через мережу соціальних служб та соціальних установ, основним завданням яких є впровадження в життя державної соціальної політики, сприяння нормальному функціонуванню соціального середовища та підтримка соціальної стабільності у суспільстві шляхом оптимізації життєдіяльності людини. Цей соціальний інститут об'єднує державні установи, суспільні та приватні організації, які складають цілісну систему соціального захисту населення, навчальні заклади, що готують фахівців для цієї сфери, науково-дослідні установи [1].

Проведемо науковий аналіз щодо визначення категорій соціальна функція держави та соціальна політика, які є основою у сфері соціального захисту населення, де особливої уваги набуває питання організації соціальної роботи з сім'ями, дітьми та молоддю, які перебувають у СЖО.

Соціальна функція держави належить до її внутрішніх функцій. Об'єктом соціальної функції держави є людина, її життя та здоров'я. Соціальна функція держави Україна прописана у ст.1 її Конституції України [2], відповідно до якої Україна є суверенною, незалежною, демократичною, соціальною, правовою державою. Сутність соціальної функції держави стисло виражена у ст.3 Основного Закону. Згідно з цією статтею людина, її життя та здоров'я, честь і гідність, недоторканість та безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю; права і свободи людини та їх гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності держави; утвердження й забезпечення прав і свобод людини є головним обов'язком держави [3]. Як бачимо, зміст соціальної функції має широкий спектр напрямків.

Соціальна політика – це суспільний феномен, що поєднує різноманітні багатофакторні складові: конституційно-правові, інституціональні, управлінські регулятивні та саморегулятивні, глобальні, національні, державні, наддержавні, громадські, гуманістичні, ціннісні, комунікативні та ін. Зазначене зумовлює багатоаспектність засад соціальної політики, як суспільного явища [4]

Розрізняють вузьке та широке розуміння соціальної політики.

У вузькому розумінні соціальна політика – це цілеспрямована діяльність суб'єктів управління з метою забезпечення соціального захисту і створення умов для формування безпечного соціального середовища людини [4].

У широкому розумінні соціальна політика – це система цілеспрямованої діяльності державних органів, що сформувалася в суспільстві на певному етапі його розвитку і здійснюється на основі певних принципів і засад з метою забезпечення оптимального функціонування й розвитку соціальних відносин. Саме у такому аспекті соціальна політика є системою управлінських, соціальних відносин, що втілюються в соціальних програмах і соціальній практиці з метою задоволення соціальних потреб, збалансування соціальних інтересів людини, соціальних груп суспільства, досягнення соціальних цілей, розв'язання соціальних завдань, формування соціальних цінностей [4].

Проте поняття соціальної політики у вузькому та широкому розумінні є умовним та відносним, оскільки відображається у цілісній системі, що позначається на його змісті. Соціальний захист, соціальні відносини, соціальний розвиток разом створюють цілісний процес забезпечення стабільної, динамічної соціальної безпеки людини та суспільства. Налагоджена соціальна система забезпечує зрілість процесів соціального і суспільного розвитку [5].

Таким чином, соціальна політика – це одна зі складових державної політики, що передбачає комплекс заходів спрямованих на виявлення, задоволення потреб та інтересів громадян шляхом реалізації соціальних програм на практиці [5].

Основним із завдань у соціальній політиці є діяльність держави, яка спрямована на регулювання та розвиток соціальних відносин у суспільстві з метою задоволення конституційних прав та соціальних потреб людини. Пріоритетним завданням соціальної політики є забезпечення злагодженої, цілеспрямованої, чіткої, функціональної системи соціальних інститутів – суб'єктів соціальної політики, формування дієвих форм, методів, засобів, важелів і впливів оптимального їх співвідношення з метою координації та регулювання механізмів та елементів цієї системи [5].

Своє трактування щодо бачення соціальної політики подають у науковому доробку “Основи соціальної політики” вітчизняні дослідники Скуратівський В.А., Палій О.М. та Лібанова Є.М. Вони визначають її як систему управлінських, регулятивних, саморегулятивних способів та форм діяльності суб'єктів, сукупність принципів, рішень, дій, що знаходять втілення в соціальних програмах і соціальній практиці [5].

По іншому наповнюють значення науковці з ЄС, зокрема Філіп Манов (англ. *Philip Manow*) та Бруно Палієр (англ. *Bruno Palier*) вважають, що

“соціальна політика” – це система правових, організаційних та інших заходів державних і недержавних установ та організацій, що враховують економічний потенціал країни і спрямовані на підтримання соціальної стабільності в суспільстві, створення умов для зростання добробуту працездатних осіб та забезпечення належного рівня життя тих, хто через непрацездатність чи інші складні життєві обставини не має достатніх засобів до існування [5].

Науковці Ахінова Г.А. та Калашнікова С.В. визначають соціальну політику як діяльність держави та інших суспільних інститутів, спрямовану на прогресивний розвиток соціальної сфери, удосконалення умов, способу життя та якості життя людей, забезпечення певної частини їх життєвих потреб, надання громадянам необхідної соціальної підтримки, допомоги і захисту [5].

Соціальна політика має ґрунтуватися на пізнанні законів суспільного розвитку, зокрема соціальних відносин, виявляти глибинні тенденції розвитку в усіх сферах суспільного життя, що зумовлюють процес самореалізації людиною власного соціального потенціалу, її соціальної безпеки і здійснення цілеспрямованого впливу на них суб’єктів регулятивної діяльності. Соціальна політика спрямована на зміцнення і закріплення найпрогресивніших моментів, тенденцій у процесах та явищах матеріальної та духовної сфер життєдіяльності суспільства, що сприяють збагаченню його соціального розвитку, соціального буття, формуванню цінностей [4]. Соціальна політика виявляється в управлінні, регулюванні соціальних процесів. Соціальне управління та регулювання є основним механізмом соціальної політики [4].

Оскільки соціальна політика направлена на вирішення соціальних проблем, основним напрямом якої є забезпечення членів суспільства прийнятним рівнем СП, відповідно здійснення соціального супроводу сімей (осіб), які перебувають у СЖО, потребує визначених механізмів її реалізації. В такому випадку до способу реалізації надання СП вразливим категоріям належать процеси державного управління та регулювання соціальної сфери.

Державне регулювання й державне управління спрямовані на досягнення однієї мети: впорядкування соціальних об’єктів та соціальних процесів, переведення їх з одного стану в інший. Проте державне регулювання й державне управління мають відмінності, пов’язані з використанням засобів та методів управлінського впливу.

Публічне управління і державне регулювання є, перш за все, діяльністю, тому порівняння цих понять буде полягати у співставленні змісту діяльностей, що становлять сутність державного управління і державного регулювання [6].

Публічне управління в широкому розумінні – це сукупність різноманітних видів діяльності усіх органів держави, тобто означає фактично всі форми реалізації державної влади в цілому [7].

Стаття 6 Конституції України встановлює, що державна влада в Україні здійснюється на засадах її поділу на законодавчу, виконавчу та судову. Органи законодавчої, виконавчої та судової влади здійснюють свої повноваження у встановлених цією Конституцією межах і відповідно до законів України. Іншою мовою, державне управління в широкому розумінні характеризує всю

діяльність держави за організуючим впливом зі сторони спеціальних суб'єктів права на суспільні відносини [7].

Публічне управління у вузькому розумінні – це сукупність державних органів, між якими певним чином розподілені різні види діяльності держави. Відтак категорія державного управління у вузькому значенні відображає відносно самостійний вид діяльності держави, що його здійснює певна частина державних органів [7].

Публічне управління – це вид соціального управління, вид специфічної діяльності держави, що дістає вияв у функціонуванні її органів, які впливають на суспільні відносини з метою її урегулювання відповідно до державних інтересів [7].

Згідно В.Б.Авер'янова, державне управління, слід розглядати як певний вид діяльності органів держави, яка має владний характер і передбачає насамперед організуючий і розпорядчий вплив на об'єкти управління шляхом використання певних повноважень [8].

Функціонування виконавчої влади, поряд з використанням методів державного управління, передбачає і державне регулювання. Останнє, виходячи з аналізу правових актів, застосовується не тільки в межах виконавчої влади і передбачає не тільки вплив на об'єкти управління, а й вплив на суспільне середовище цих об'єктів. Таке середовище означає соціальні процеси та явища, які безпосередньо впливають на стан певного об'єкта управління [8].

Отже, державне регулювання – це сукупність інструментів, важелів, впливів, за допомогою яких держава встановлює вимоги до установ, організацій та громадян. Зокрема, включає закони, формальні і неформальні розпорядження і допоміжні правила, що встановлюються державою, а також недержавними організаціями або організаціями саморегулювання, яким держава делегувала регуляторні повноваження; – це набір здійснюваних державними структурами заходів, направлених на контроль за поведінкою індивідів або груп, які потрапляють під контроль цих структур. Таким чином, державне регулювання забезпечує соціальну функцію держави і створює умови для діяльності суб'єктів та об'єктів управління в напрямі, який є бажаним для держави і за яким відбуватиметься розвиток системи управління в цілому. Причому державне регулювання передбачає декілька варіантів майбутньої діяльності керованих об'єктів, створюючи можливість діяти найбільш ефективно [7].

Одним із ключових завдань сфери соціального захисту є нормативно-правове регульоване здійснення організації та надання соціального забезпечення, що передбачено державою, де держава бере на себе виконання соціально-захисної функції, для цього утворює структури законодавчої та виконавчої влади.

Загалом роль соціальної роботи як у формуванні, так і впливі на покращення соціального життя населення визначається двома аспектами:

- по-перше, сучасні технології соціальної роботи, відповідно до тенденцій формування активного характеру соціальної політики держави, спрямовані на превентивні заходи – попередження соціальних загроз і ризиків;

- по-друге, професійна соціальна робота покликана сприяти вирішенню соціальних проблем окремої особистості, сім'ї або соціальної групи, застосовуючи соціальний супровід, профілактику, реабілітацію тощо і найбільш ефективно здійснюється соціальними службами.

Сьогодні технічне забезпечення державного регулювання здійснення соціальної роботи формує низка чинників, зокрема комплексність її проблем, складність об'єктів та суб'єктів соціальних перетворень, необхідність при обмеженому обсязі соціальних ресурсів досягти максимально значущого й ефективного результату, а специфіка соціальної роботи визначає характер тих технологій, якими вона оперує [1].

Основними напрямками, які водночас вважаються головними технологіями соціальної роботи, є соціальний супровід, соціальний контроль, соціальна профілактика, соціальна терапія, соціальна реабілітація, соціальна допомога і захист, соціальне посередництво тощо. Усі ці напрями тісно пов'язані між собою, проте вони специфічні за цільовим призначенням і функціональним змістом [10].

Завданням державного регулювання здійснення соціального супроводу сімей (осіб), які перебувають у СЖО є створення умов для системного використання названих технологій, оскільки результативність соціальної роботи, а як наслідок – позитивна динаміка подолання СЖО сімей (осіб) у цілому залежить від успішної реалізації кожної з них [10].

На нашу думку, державне регулювання здійснення соціального супроводу сімей (осіб), які перебувають у складних життєвих обставинах – це система обґрунтованих заходів та ухвалення конкретних управлінських рішень органами державної влади та органами місцевого самоврядування з метою реалізації державної соціальної політики в Україні, спрямованої на організацію та здійснення соціального супроводу сімей (осіб), які перебувають у СЖО і не можуть самостійно подолати або мінімізувати негативний вплив цих обставин.

Оскільки соціальний захист передбачає цілісну систему державних заходів та видатків бюджету, пов'язаних з наданням соціальної, фінансової допомоги окремим верствам населення, які перебувають у СЖО і не можуть самостійно їх подолати, то органи державної влади насамперед забезпечують та регулюють здійснення цих заходів з метою покращення роботи соціальних інститутів та забезпечення конституційних прав та свобод громадян.

До органів державної влади, які забезпечують соціальний розвиток, розроблення найважливіших законопроектів щодо визначення стратегії та основних параметрів соціальної політики, спрямованих на розвиток соціальної сфери; реалізацію соціальних програм збереження та відтворення фізичного, інтелектуального, духовного й трудового потенціалу; створення інституційних та соціально-економічних передумов для задоволення різних соціальних верств громадян, їхніх потреб та інтересів, вияву активності, а також здійснення соціального супроводу сімей (осіб) та дітей які перебувають у СЖО, належать: Верховна Рада України (ВРУ), Уповноважений ВРУ з прав людини; Уповноважений Президента України з прав дітей, Кабінет Міністрів України (КМУ); Міністерство соціальної політики України (Мінсоцполітики) та

відповідно Комітет з питань соціальної політики та праці ВРУ, Пенсійний фонд України, Фонд соціального захисту інвалідів, Фонд соціального страхування України; обласні державні адміністрації, зокрема, департаменти соціального захисту населення та центри, що надають СП, служби у справах дітей облдержадміністрацій; місцеве самоврядування, а саме управління праці та соціального захисту населення, служби у справах дітей райдержадміністрацій і виконкомів міст обласного значення, об'єднаних територіальних громад та підпорядковані йому ЦСССДМ. Також до суб'єктів, що здійснюють заходи у цій сфері відносяться: департамент освіти і науки, департамент охорони здоров'я, органи патрульної поліції, ювенальної превенції (ЮП), органи пробації, громадські організації та інші установи, які надають відповідні СП [10;11].

Висновки та перспективи подальших розвідок. Таким чином, аналіз теоретичних-методологічних особливостей сутності соціальної функції діяльності держави в контексті соціального супроводу сімей та дітей, які перебувають у СЖО, полягає у створенні державою необхідних умов, що забезпечують гідне життя людини незалежно від її соціального стану, належного правового механізму її соціальної захищеності відповідно до міжнародних стандартів та державного регулювання здійснення соціального супроводу сімей (осіб), які перебувають у СЖО. Ці особливості свідчать про наявність нагальної потреби в інтеграції зусиль дослідників в різних галузях науки, психологів, педагогів, управлінців, соціальних працівників, громадських діячів у напрямі активного пошуку нових ідей, прийняття державно-управлінських рішень органами державної влади та органами місцевого самоврядування в контексті осмислення сучасних поглядів на сутність, напрями, шляхи, засоби, способи й методи забезпечення організації та надання соціальних послуг найуразливішим категоріям населення на основі науково обґрунтованих засад публічного управління сферою соціального захисту населення України загалом та основ здійснення соціального супроводу сімей та дітей (осіб), які перебувають у СЖО зокрема. Проаналізовано, понятійно-категоріальний апарат означеної сфери дослідження, зокрема: сформульовано визначення галузевих термінів: “сім'я (особа), яка перебуває у складних життєвих обставинах” – це громадяни України, які не здатні самостійно розв'язувати соціальні, психологічні, економічні, комунікативні, родинні та інші проблеми і потребують сторонньої допомоги спеціалістів у наданні соціальних послуг, щоб подолати або мінімізувати негативний вплив таких обставин; «державне регулювання здійснення соціального супроводу сімей (осіб), які перебувають у складних життєвих обставинах» – це система обґрунтованих заходів та ухвалення конкретних управлінських рішень органами державної влади та органами місцевого самоврядування з метою реалізації державної соціальної політики в Україні, спрямованої на організацію та здійснення соціального супроводу сімей (осіб), які перебувають у складних життєвих обставинах і не можуть самостійно подолати або мінімізувати негативний вплив цих обставин. Щодо реалізації та надання більш ефективних соціальних послуг уразливим категоріям населення України, необхідно

забезпечити: реформування системи управління у сфері соціального захисту населення України в рамках процесу децентралізації влади та реформи місцевого самоврядування, які полягають у необхідності проведення структурно-функціональних змін щодо розподілу (перерозподілу) повноважень між органами місцевого самоврядування та органами виконавчої влади.

Список використаної літератури:

1. Горбатюк С.Є. *Соціальна робота як засіб впливу на формування соціального самопочуття населення України*. URL: <http://visnyk.academy.gov.ua/wp-content/uploads/2013/11/2009-1-31.pdf>. (дата звернення: 28.06.2020).
2. Стаття 1 Конституції України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>.
3. Стаття 3 Конституції України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>.
4. Скуратівський В.А., Палій О.М. *Основи соціальної політики: навч. посіб.* Київ: МАУП, 2002. 1-30 с. URL: http://maup.com.ua/assets/files/lib/book/up_32.pdf.
5. Сімкіна О.В. Змістовне наповнення поняття «соціальна політика»: державно-управлінський аспект. *Економіка та держава*. Київ, 2012. № 11. С. 122–125.
6. Ткач М.П. Державне регулювання і державне управління: співвідношення понять. *Підприємництво, господарство і право*. 2012. № 8. С. 110–113.
7. Галуцько В., Діхтієвський П., Кузьменко О., Стеценко С. та ін. *Адміністративне право України: підручник*. Херсон. «Олді Плюс». 2018. С.144-160.
8. Актуальні проблеми теорії та практики соціальної роботи на межі тисячоліть: монографія. Кн. I. *Соціальна робота*. Київ: УДЦССМ, 2001. С.344. URL: <https://sociology.knu.ua/uk/library/aktualni-problemi-teoriyi-ta-praktiki-socialnoyi-roboti-na-mezhi-tisyacholit-monografiya> (дата звернення: 28.06.2020).
9. Соціальна робота в Україні: основні напрями, проблеми та перспективи розвитку: матеріали Всеукр. наук.-практ. конф., 28 квіт. 2016 р. / за ред. проф. О.О.Осетрової. Дніпро: ДНУ, 2016. С. 147.
10. Про соціальні послуги: Закон України від 17 січня 2019 р. № 2671-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2671-19#Text>.
11. Кудлаєнко, С.В. Структурні елементи механізмів реалізації соціальної політики. *Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки*. 2019. . №1. С. 169-173.

References:

1. Gorbatyuk S.Ye. Social`na robota yak zasib vply`vu na formuvannya social`nogo samopochuttya naseleण्या Ukrayiny`. URL: <http://visnyk.academy.gov.ua/wp-content/uploads/2013/11/2009-1-31.pdf>. [in Ukrainian].
2. Stattyа 1 Konsty`tuciyi Ukrayiny`. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> [in Ukrainian].

3. Statyia 3 Konstytuciyi Ukrayiny`. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> [in Ukrainian].
4. Skurativs`ky`j V.A., Palij O.M. Osnovy` social`noyi polity`ky`: navch. posib. Ky`yiv: MAUP, 2002. 1-30 s. URL: http://maup.com.ua/assets/files/lib/book/up_32.pdf [in Ukrainian].
5. Simkina O.V. Zmistovne napovnennya ponyattya «social`na polity`ka»: derzhavno-upravlins`ky`j aspekt. Ekonomika ta derzhava. Ky`yiv, 2012. # 11. S. 122–125. [in Ukrainian].
6. Tkach M.P. Derzhavne regulyuvannya i derzhavne upravlinnya: spivvidnoshennya ponyat`. Pidpry`yemny`czstvo, gospodarstvo i pravo. 2012. # 8. S. 110–113. [in Ukrainian].
7. Galun`ko V., Dixtiyevs`ky`j P., Kuz`menko O., Stecenko S. ta in. Administraty`vne pravo Ukrayiny`: pidruchny`k. Xerson. «Oldi Plyus». 2018. S.144-160. [in Ukrainian].
8. Aktual`ni problemy` teorii ta prakty`ky` social`noyi roboty` na mezhi ty`syacholit`: monografiya. Kn. I. Social`na robota. Ky`yiv: UDCzSSM, 2001. S.344. URL: <https://sociology.knu.ua/uk/library/aktualni-problemi-teorii-ta-praktiki-socialnoyi-roboti-na-mezhi-tisyacholit-monografiya> [in Ukrainian].
9. Social`na robota v Ukrayini: osnovni napryamy`, problemy` ta perspekty`vy` rozvy`tku: materialy` Vseukr. nauk.-prakt. konf., 28 kvit. 2016 r. / za red. prof. O.O.Osetrovoyi. Dnipro: DNU, 2016. S. 147. [in Ukrainian].
10. Pro social`ni posludy`: Zakon Ukrayiny` vid 17 sichnya 2019 r. # 2671-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2671-19#Text> [in Ukrainian].
11. Kudlayenko, S.V. Strukturni elementy` mexanizmiv realizaciyi social`noyi polity`ky`. Visny`k Xmel`ny`cz`kogo nacional`nogo universy`tetu. Ekonomichni nauky`. – 2019. – #1. – C. 169-173. [in Ukrainian].